हाम्रो सिद्धिचरण नगरपालिका

कक्षा-१

प्रमुख सल्लाहकार:
बलराम लम्साल
(प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)

सल्लाहकार:
फणिन्द्र बहादुर कटवाल
शाखा प्रमुख
(शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा)

डिल्लीराम कार्की
माध्यमिक शिक्षक प्रथम श्रेणी
(सगरमाथा जनता मा.वि., ओखलढुङ्गा)

लेखन तथा सम्पादन
दिपनारायण दाहाल
वेलास प्रसाद धमला
बद्री प्रसाद धमला

लेखन सहयोगी
डा.भेषनाथ खनाल

प्राविधिक सहयोग
नारायण गोपाल ढकाल
प्रा.स. (शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा)

प्रकाशक:
सिद्धिचरण नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
ओखलढुंगा
कोशी प्रदेश, नेपाल

हाम्रो भनाइ

स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन २०७६ ले कक्षा १ देखि कक्षा ८ सम्म स्थानीय सरोकारवालाको संलग्नतामा स्थानीयतहलाई पाठ्यक्रम विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ । नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्बन्धी स्थानीयतहको अधिकार रहने व्यवस्था रहेको छ । यही व्यवस्था अनुरुप यस सिद्धिचरण नगरपालिकाले पनि आफ्नो अधिकार र कर्तव्य बोध गरी वि.सं. २०७९ सालमा "हाम्रो सिद्धिचरण नगरपालिका" नामक स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी शैक्षिक सत्र २०७९ देखि नै कक्षा १-८ मा कार्यान्वयन माल्याएको छ । उक्त पाठ्यक्रममा आधारित भई शैक्षिक सत्र २०८० देखि प्रयोगमा ल्याउने गरी यो पाठ्यपुस्तक तयार गरिएको छ ।

प्रस्तुत पाठ्यपुस्तक सिद्धिचरण नगरपालिकाद्वारा तयार पारिएको स्थानीय पाठ्यक्रम २०७९ का विषयवस्तु, क्षेत्र र क्रममा आधारित रहेर निर्माण गरिएको छ । यस पाठ्यपुस्तकमा स्थानीय पुरातात्विक, ऐतिहासिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरू तथा सेरोफेरोका महत्त्वपूर्ण स्थल एवं विषयवस्तुहरू समावेश गरिएको छ । यस पाठ्यपुस्तकमा केन्द्रीय पाठ्यक्रमले समेट्न नसकेका र स्थानीय आवश्यकताको आधारमा स्थानीय विषयवस्तुलाई समावेश गरिएको छ । यसमा धार्मिक, सांस्कृतिक विविधता भित्रको एकता, सिद्धिचरण नगरपालिका भित्रको पर्यटकीय सौन्दर्यलाई विषयवस्तु भित्र समेटिएको छ । सिद्धिचरण नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरूबाट आधारभूत तह उत्तीर्ण गरेका विद्यार्थीले आन्तरिक वाबाह्य पर्यटकहरूलाई मार्गदर्शन गर्न सक्ने पाठ्यक्रमको अपेक्षालाई यस पाठ्यपुस्तकले समेटेको छ ।

पाठ्यपुस्तकमा बालबालिकाको उमेर, कक्षा र तहगत सिकाइस्तर फरक हुने हुनाले यस पक्षमा पनि ध्यान पुऱ्याइएको छ । पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक परिवर्तन निरन्तर प्रक्रिया भएकाले आगामी दिनमा सरोकारवाला निकाय, शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, पाठक र विद्वानहरूबाट प्राप्त रचनात्मक सुझावका आधारमा परिमार्जन गर्दै लगिनेछ । यसलाई क्रियाकलापमुखी र विद्यार्थी केन्द्रित बनाउने, रङ्गीन चित्र राख्ने र सिर्जनात्मक क्षमता वृद्धि गर्ने खालका अभ्यास सामग्री समेट्ने तथा आवश्यकता अनुसार शिक्षण निर्देशन दिइएको छ । यस पुस्तकमा क्रियाकलाप अर्न्तगत रहेका सामूहिक क्रियाकलाप तथा सिर्जना र परियोजना अर्न्तगतका निर्देशन अनुसार विविध कार्य गरी विद्यार्थीलाई शिक्षण गराउनु आवश्यक रहेको छ ।

पाठ्यपुस्तक शिक्षण सिकाइको महत्वपूर्ण साधन हो । यसबाट विद्यार्थीले पाठ्यक्रम द्वारा लक्षित सक्षमता हासिल गर्न मद्दत पुग्दछ । त्यसैले यस पाठ्यपुस्तकलाई सकेसम्म क्रियाकलापमुखी र रुचिकर बनाउने प्रयत्न गरिएको छ । प्रस्तुत पाठ्यपुस्तकमा सिद्धिचरण नगरपालिकाको सेरोफेरो, पर्यटकीय स्थलहरू, हाम्रो संस्कृति, हाम्रो आस्था, भेषभुषा लगायतका विषयवस्तुहरूलाई कक्षागत स्तरका आधारमा क्रमशः समेटिएको छ । प्रस्तुत पाठ्यपुस्तक तयार गर्ने क्रममा नगरपालिकाबाट विभिन्न समयमा प्रकाशित स्मारिका, वेभसाइट, स्थानीय विज्ञजन आदिलाई सामग्रीको स्रोतका रूपमा उपयोग गरिएको छ । जस जसका सामग्रीलाई स्रोतका रूपमा लिइएको छ, उहाँहरू धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ ।

अन्त्यमा यो पाठ्यसामाग्रीलाई सहयोगी सामाग्रीको रुपमा प्रयोग गर्नका साथै पाठ्यसामाग्रीमा भएका त्रुटीहरू औंल्याईदिनु भई रचनात्मक सुझावको अपेक्षा गरिएको छ ।

विषय सूची — पृष्ठ संख्या

विषय सूची	पृष्ठ संख्या
मेरो परिचय	१
मेरो नगरपालिका	४
म र मेरो घर १	७
म र मेरो घर–२	८
मेरा छिमेकी	११
म र मेरा साथीहरु	१३
मेरो मावल	१५
म र मेरो टोल	१६
गणेश कुण्ड	१९
मेरो विद्यालय	२२
मलाई मनपर्ने चाड	२५
देउसीरेको मादल	२७
हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु १	२९
हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु २	३१
हाम्रा रीतिरिवाज	३३
स्थानीय भाषा	३६
हाम्रो भेषभूषा	३८
हाम्रा उत्सवहरु	४०
हाम्रा पेशा	४३

पाठ १

मेरो परिचय

नमस्कार । म कमल मगर उमेर पाँच वर्ष भयो ।
नमस्कार । म गमला थापा । मेरो उमेर पाँच वर्ष भयो ।
नमस्कार । म गङ्गा थापा । मेरो उमेर छ वर्ष भयो ।
नमस्कार । म जनक दाहाल । मेरो उमेर छ वर्ष भयो ।

तपाईंहरुपनि उठेर पालै पालो आफ्नो ना र उमेर भनेर साथीलाई सुनाउनुहोस्

नमस्कार ! म .... उमेर...................... वर्ष ।
नमस्कार ! म .... उमेर...................... वर्ष ।
नमस्कार ! म .... उमेर .... वर्ष ।
नमस्कार ! म .... उमेर .... वर्ष ।
नमस्कार ! म .... उमेर .... वर्ष ।
नमस्कार ! म .... उमेर .... वर्ष ।

अब गीत गाऔँ र लुकामारी खेलौँ । (एक जना साथी लुकेर अरुले गीत गाउँदै खोज्ने खेल ।)

क) कमल **जनक कता हरायो ?**

ख) खरायो **मेरो मन डरायो ।**

ग) गमला 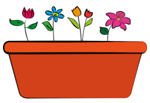 **कता गइन कमला ?**

घ) घर **खेल्ने रहर ।**

ङ) नङ **मन पर्ने रङ ।**

तल दिएका थोप्लामा रेखा तानी शब्द लेख्नुहोस् ।

कमल मगर   कमल   मगर   कमल   मगर

जनक धमला   जनक धमला   जनक धमला

कमल मगर   कमल मगर   कमल मगर

जनक धमला   जनक धमला   जनक धमला

जस्तैः

टप, कलम, सनद, जनक

तलका चित्रमा रङ भर्नुहोस् ।

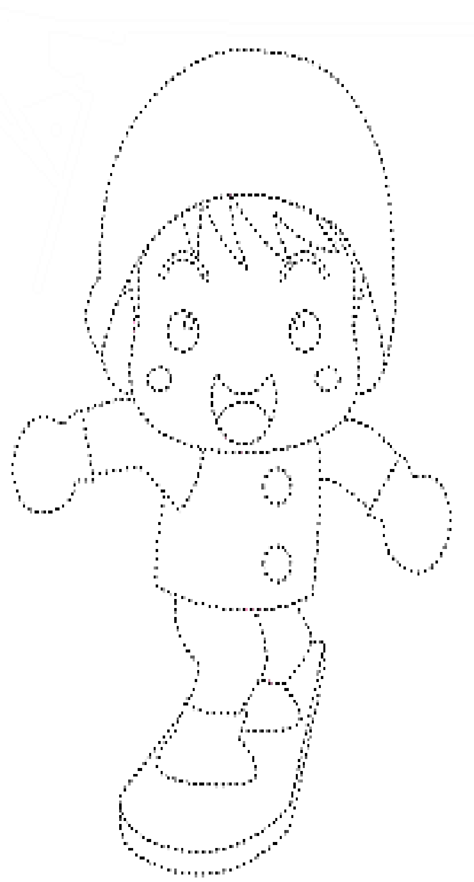

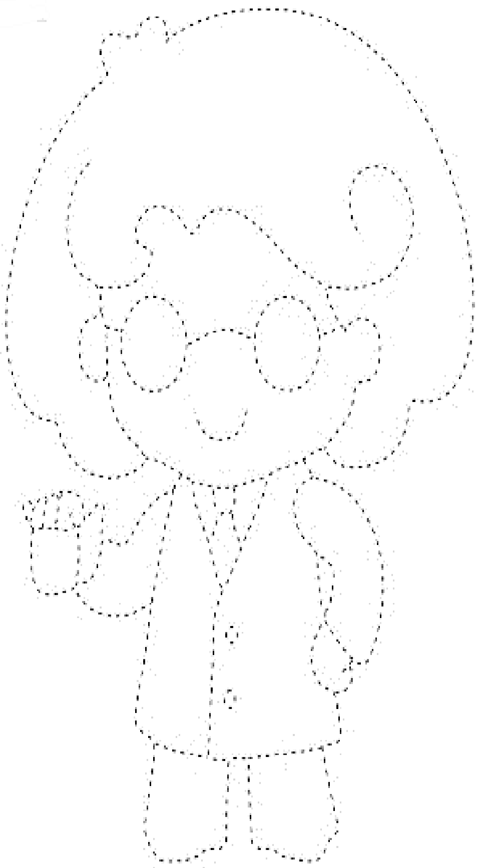

मेरो नगरपालिका

यो सिद्धिचरण नरपालिकाको नक्सा हो । सिद्धिचरण नगरपालिका ओखलढुंगा जिल्लामा पर्छ । हामी सबै सिद्धिचरण नगरपालिकामा बस्छौँ । सिद्धिचरण नगरपालिकामा १२ ओटा वडा अनि अझै धेरै गाउँ र टोल छन् । हाम्रो वडा हाम्रो घरबाट नजिकै अरु वडाहरु धेरै टाढा छन् । कुनै वडामा हिडेर पुग्न सकिन्छ । कुनै वडामा पुग्नको लागि मोटर चढेर जानुपर्छ ।

यी प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस्

क) हामी कुन नगरपालिकामा बस्छौँ ?

ख) सिद्धिचरण नगरपालिका कुन जिल्लामा पर्छ ?

ग) सिद्धिचरण नगरपालिकामा कतिओटा वडा छन् ?

घ) तपाईं कति नम्बर वडामा वडा नम्बर कतिमा बस्नुहुन्छ ?

ङ) तपाईंको वडाको नाम के हो ? आफ्ना शिक्षकसँग सोधेर भन्नुहोस् ।

तलका वाक्यहरुमा मिल्ने शब्दमा ठीक चिन्ह (√) लगाउनुहोस् ।

क) सिद्धिचरण नगरपालिकामा (१२ ओटा/१६ ओटा) वडा छन् ।

ख) सिद्धिचरण नगरपालिका (सोलुखुम्बु/ओखलढुंगा) जिल्लामा पर्छ ।

ग) हामी सबैजना (सिद्धिचरण नगरपालिकामा/ओखलढुंगा नगरपालिकामा) बस्छौँ ।

घ) मलाई मेरो नगरपालिका (धेरै मनपर्छ/मन पर्दैन) ।

यो गीत गाउनुहोस्

सिद्धिचरण नगरपालिकाका १२ ओटा वडाहरु

एकमा पर्छ तलुवा
दुईमा गढी जानुका
अँधेरी र नारायणस्थान
तिन नम्बरको लामो नाम ।

चारमा राम्रो गुम्बा छ
पाँच नम्बरमा बर्णालु
जन्तरखानी जानुहोस्
स्वाद लिन बुडआलु ।

सात नम्बरमा विगुटार
आठमा पर्छ सल्लेरी
ज्यामिरे हो नौ नम्बर
दश नम्बरमा बेतिनी

एघारमा गैरीगाउँ
बाह्र धेरै सून्दर ठाउँ ।।।

परियोजना कार्य

शिक्षकको सहयोगमा जोडा मिलाउनुहोस

रुम्जाटारमा छ

तलुवामा पर्छ

जन्तरखानीमा छ

ओखलढुङ्गामा छ

पाठ ३

म र मेरो घर १

यो मेरो घर हो । मेरो घर नयाँ छ । मेरो घर एक तले छ । घरमा पँहेलो, सेतो र खैरो रङ लगाएको छ । यो ढलान गरेको घर हो ।

यो मेरो पुरानो घर हो । यसको छाना छ । छाना खरले छाएको छ । मेरो पुरानो घर पनि धेरै सून्दर छ । यो घरमा कमेरो लगाएको छ । कमेरो लगाएको घर सेतो र राम्रो देखिन्छ ।

कुन चिजको रङ कस्तो छ छानेर लेख:

सेतो, रातो, कालो, पँहेलो, हरियो

खुर्सानी ....

साग ....

क्याप ....

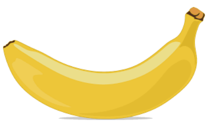

केरा ....

दूध ....

पाठ ४

म र मेरो घर-२

तलका चित्रहरु हेर्नुहोस र साथीहरुसँग छलफल गर्नुहोस् ।

घरले हामीलाई घामबाट जोगाउँछ । घरले हामीलाई पानीबाट जोगाउँछ । घरले हामीलाई हुरी बतासबाट जोगाउँछ । घरले हामीलाई जाडो र गर्मीबाट जोगाउँछ ।

घर धेरै खाले हुन्छन् । घर ठूला, साना, अग्ला र होचा हुन्छन् । कुनै घरमा धेरै कोठा हुन्छन् । कुनै घरमा थोरै कोठा हुन्छन् । घरले हामीलाई धेरैकुराबाट जोगाउँछ । हामीले पनि घरको हेरचाह गर्नु पर्छ । घर वरिपरिका फोहोर सफा गर्नु पर्छ । घरको रङ उडेर मधुरो भएपछि घर छेपेर वा रङ लगाएर घारलाई सून्दर राख्नु पर्छ ।

तलका ठीक विकल्प छान्नुहोस्

क) घरले हामीलाई हुरीबाट ....(जोगाउँछ/जोगाउँदैन)

ख) घरहरु कस्ता हुन्छन् ? (एकै खाले/धेरै खाले)

ग) हामीलाई बस्नको लागि घर (चाहिन्छ/चाहिँदैन) ।

घ) ठूलो हुरी चलेको बेला कहाँ बस्नुपर्छ ? (घर भित्र/घर बाहिर)

ङ) घरको रङ उडेपछि रङ (लगाउनुपर्छ/लगाउनुहुदैन)

तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस्

क) तपाइँको घरको रङ कस्तो छ ?

खं तपाइँको घरमा कति ओटा कोठा छन ?

ग) तपाईंलाई तपाईंको घर मन पर्छ कि पर्दैन ?

घ) तपाईं घरभित्र भएका फोहोर कुराहरु टिप्नुहुन्छ कि घरभित्रै छोड्नुहुन्छ ?

ङ) तपाईंलाई घर बढार्न मन पर्छ कि पर्दैन ?

घरमा हुने यी कोठाहरु बारे छलफल गर्नुहोस् । तपाईंको घरमा के के कोठा छन या कोठा छुट्याएको छैन बताउनुहोस् ।

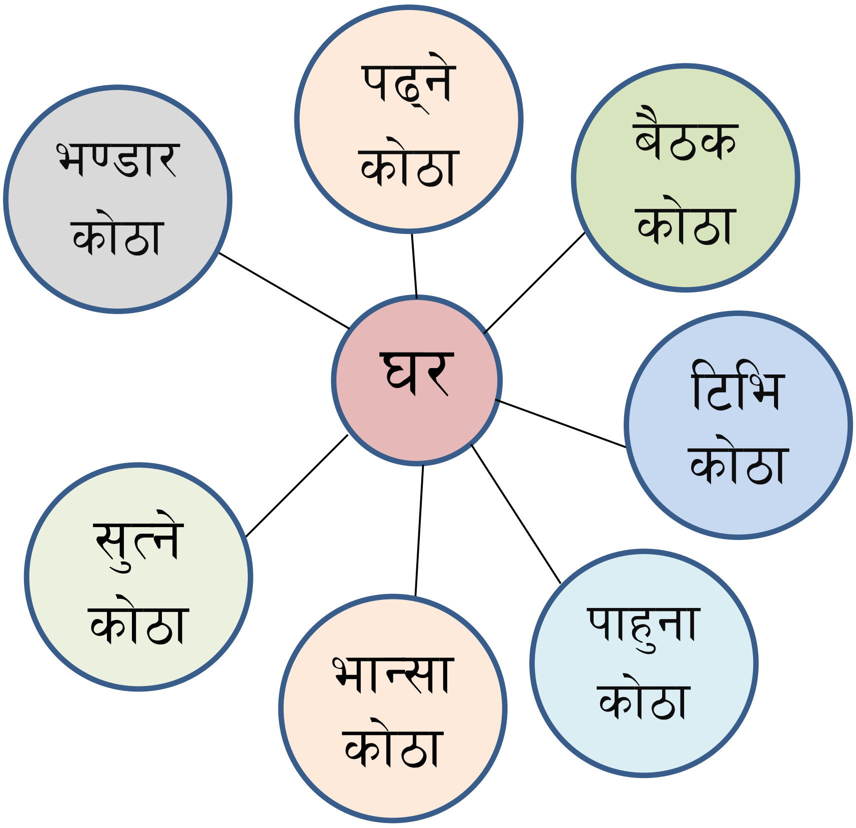

दिइएको चित्रमा रङ भर्नुहोस् ।

पाठ ५

मेरा छिमेकी

दिइएका चित्रहरु हेरेर कक्षामा छलफल गर्नुहोस् ।

तलको पाठ पढेर त्यस पछि आउने कृयाकलापहरु गर्नुहोस्

हामी सबैजना छिमेकमा मिलेर बस्छौँ । हाम्रा धेरै छिमेकीहरु छन् । घर बारी र मेलापातका सबै काम हामी घरका मान्छेले मात्र गरेर सकिँदैन । हामीलाई अरुको सहयोग चाहिन्छ । छिमेकीबाट हामी सहयोग लिन्छौँ । अनि हामी पनि अरुलाई सहयोग गर्छौं । छिमेकमा पैँचो र पर्म धेरै हुन्छ ।

कुन ठीक हो छानेर लेख्नुहोस् ।

क) हाम्रा ....छिमेकी छन् । (धेरै/थोरै)

ख) हामीलाई अरुको सहयोग .... छ । (चाहिन्छ/चाहिँदैन)

ग) घरमा सामान सकिएको बेला पैँचो .... ।
(लिँदैनौँ/लिन्छौँ)

घ) हामी सबै जना ....बस्नु पर्छ । (झगडा गरेर/मिलेर)

तलका शब्द ३/३ ठाउँ सार्नुहोस्:

क) पर्म ....

ख) पैँचो ....

ग) छिमेकी ....

घ) सहयोग ....

ङ) गाउँ ....

पाठ ६
म र मेरा साथीहरू

मेरो नाम डोल्मा हो । म एक कक्षामा पढ्छु । मेरा धेरै साथीहरु छन् । पेम्बा, सन्तु, जुली, हर्क र अरु धेरै साथी मिलेर हामी सँगै खेल्छौँ । हाम्रो पप्पी पनि छ । हाम्रो पप्पीको नाम चङ्खे हो ।

तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस्:

क) डोल्मा कति कक्षामा पढ्छिन् ?

ख) डोल्माका साथी धेरै छन् कि थोरै ?

ग) डोल्मा एक्लै खेल्छिन् कि साथीहरुसँग मिलेर ?

घ) उनीहरुको पप्पीको नाम के हो ?

ङ) तपाइँको घरमा कुकुर, विरालो, परेवा केही छ कि छैन ? भन्नुहोस् ।

परियोजना कार्य

तपाइँहरु पनि डोल्माले जस्तै आफ्नो नाम र आफ्ना साथीहरुको नाम भन्नुहोस् ।

तलको चित्रमा आफूलाई मन पर्ने रङ भर्नुहोस् ।

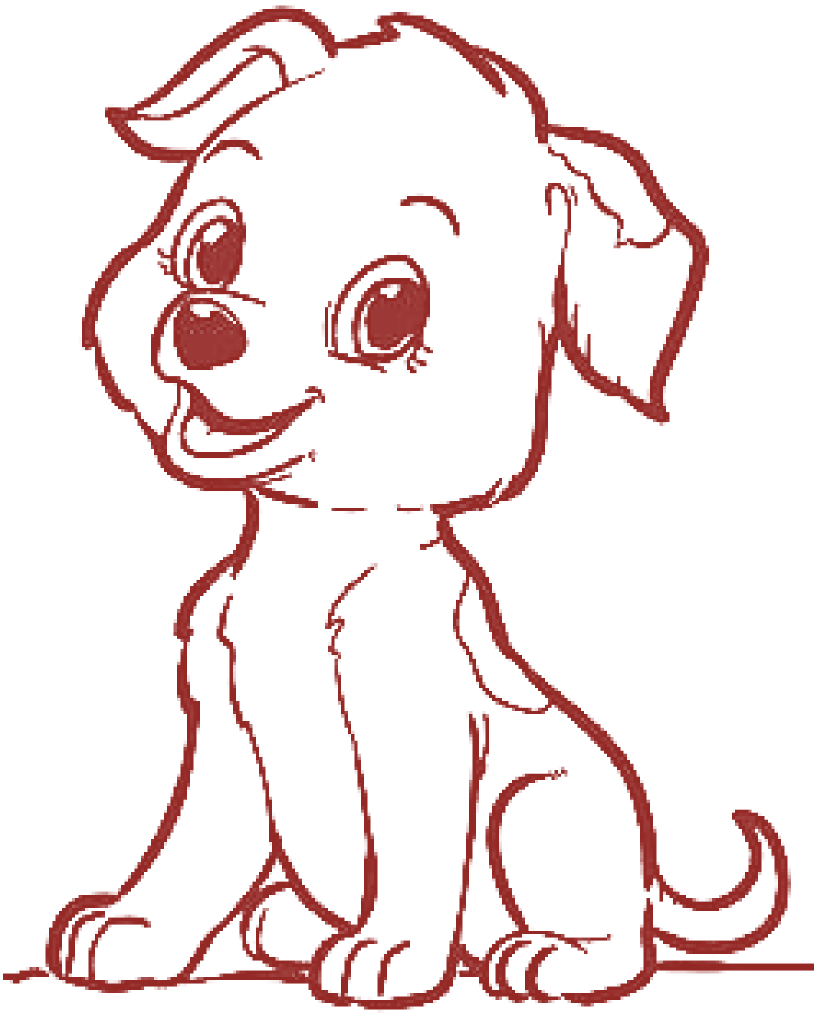

पाठ ७

मेरो मावल

तलको चित्र हेरेर कक्षामा छलफल गर्नुहोस् ।

तलको पाठ पढेर त्यस पछि आउने कृयाकलापहरु गर्नुहोस् ।

मेरो नाम सरला हो । स्कूलमा लामो छुट्‌टी भए पछि म ममीसँग मामा घर जान्छु । मेरो मामा घरमा हजुर बा, हजुर आमा, मामा, माइजू र ठूली आमा हुनुहुन्छ । मामा घरमा मलाई सबैले माया गर्नुहुन्छ । मामा घर जाँदा धेरै रमाइलो हुन्छ ।

तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस्

क. तपाइँको मामा घर कहाँ पर्छ ?

ख. मामा घर जाँदा तपाइँ कोसँग जानुहुन्छ ?

ग. तपाइँको मामा घरमा को को हुनुहुन्छ ?

तलका अक्षरहरु माथि लेख्नुहोस् ।

मेरो मामा घर नजिकै छ ।

मेरो मामा घर नजिकै छ ।

पाठ ८

म र मेरो टोल

तलका चित्रहरु हेरेर छलफल गर्नुहोस् ।

तलको पाठ पढेर त्यसपछि आउने कृयालापहरु गर्नुहोस् ।

म डाँडा टोलमा बस्छु । मेरो घर पाखामा छ । घरको छेउमा जंगल छ । जंगलमा ठुला साना धेरै रुखहरु छन् ।

मेरो साथी रमेश तल टारमा बस्छ । उसको घर छेउमा खेत छ । उसको खेत समथर छ । मेरो बारीमा आलु फलेको छ । मेरो साथीको खेतमा धान फलेको छ । गाउँको माझबाट नदी बगेको छ । अनि गाउँबाट हिमाल पनि देखिन्छ । हिमाल धेरै सून्दर छ ।

जोडा मिलाउनुहोस्

हिमाल

नदी

धान

आलु

यी शब्द माथि लेख्नुहोस् ।

धान धान धान धान धान धान

आलु आलु आलु आलु आलु आलु

डाँडा डाँडा डाँडा डाँडा डाँडा डाँडा

पाखा पाखा पाखा पाखा पाखा पाखा

परियोजना कार्य:

घर जाने बाटो भर्नुहोस:

पाठ-९

गणेश कुण्ड

तलका चित्र हेरेर कक्षमा छलफल गर्नुहोस् ।

यो गणेश कुण्ड हो । गणेश कुण्ड सिद्धिचरण नगरपालिकाको वडा नम्बर ५ वर्णालुमा पर्छ । जनै पूर्णिमाका दिन वर्णालु मेला लाग्दछ। गणेश कुण्डमा शिव पार्वती र गणेश रहेका छन् । गणेश कुण्डमा राई जातका पुजारीले शिव, पार्वती र गणेश को पूजा गर्दछन् । यस कुण्डमा नुहाउनाले छालाको रोग नलाग्ने भन्ने विश्वास छ ।

उत्तर भन्नुहोस् ।

क) गणेश कुण्ड कुन ठाउँमा रहेको छ ?

ख) गणेश कुण्डमा कहिले मेला लाग्दछ ?

ग) वर्णालु मेलामा ककसको पुजा हुने गर्छ ?

घ) शिव पार्वती र गणेश पूजा गर्ने व्यक्ति कुन जातिका हुन् ?

ङ) गणेश कुण्डमा नुहाउनाले कुन रोग नलाग्ने विश्वास छ ?

तल दिइएका चित्रहरु हेरेर तिनका नाम लेख्नुहोस् ।

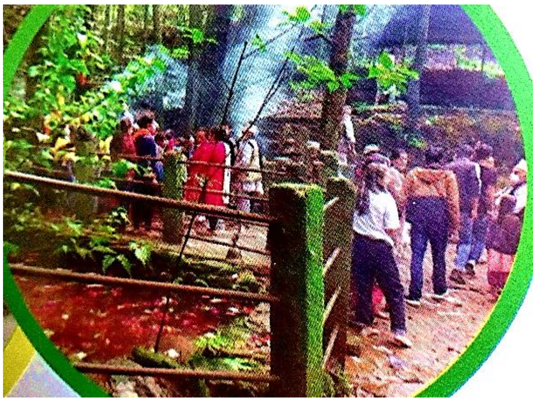

जोडा मिलाउनुहोस् ।

गणेश कुण्ड

शिव पार्वती

वर्णालु मेला

वर्णालु गाउँ

क) शिक्षकले आफ्नो वडा भित्रका कुनै एक पर्यटकीय स्थानको विद्यार्थीलाई भ्रमण गराई मौखिक जानकारी गराउनुहोस् ।

ख) शिक्षकले विद्यार्थीलाई यस्तै कुनै एक पर्यटकीय स्थानको भिडियो देखाएर वर्णन गर्न लगाउनुहोस् ।

ग) तल दिएका थोप्लामा रेखा तानी शब्द लेख्नुहोस् ।

गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला
गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला
गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला
गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला
गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला
गणेश कुण्ड, वर्णालु, मेला

पाठ १०

मेरो विद्यालय

तलका चित्रहरु हेरेर कक्षामा छलफल गर्नुहोस् ।

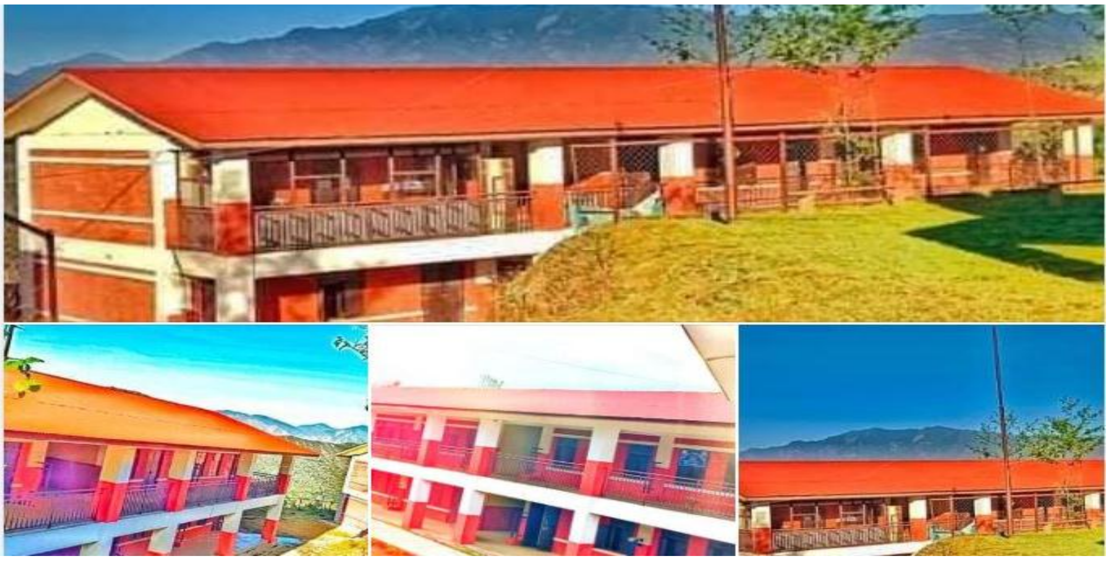

तलको कविता पढी दिइएका कृयाकलाप गर्नुहोस् ।

स्कूल जाने बेला भयो
पेन्सिल कता छ
किताव कापी यहीँ छन्
झोला कहाँ छ ?

बोकी किताब झोलामा
जाऔँ हामी स्कुलमा
क, ख, पढ्ने पहिले
घन्टी बज्छ जहिले ।

टिफिन खाजा खाइन्छ
अनि खेल्न गइन्छ ।
अब पढौँ फेरि
किताब हेरी हेरी ।

टिङ् टिङ् बज्छ घण्टी
तब हुन्छ छुट्टी ।
अब हामी घर जाऔँ
भोलि फेरि स्कुल आऔँ ।

क)   स्कुलको सबै विद्यार्थीहरुले लय हालेर गीत गाउनुहोस् ।

ख)   विद्यार्थीहरुले पालैपालो गित गाएर साथीलाई सुनाउनुहोस् ।

ग)   तल दिइएका प्रश्नहरुको मौखिक उत्तर दिनुहोस् ।

१. किताब के मा बोक्नु पर्छ ?

२. किताब बोकेर विद्यालय किन जानुपर्छ ?

३. स्कुलमा के पढ्नु पर्छ ?

४. स्कुलबाट कतिखेर घर जानुपर्छ ?

घ)   ठीक भए ठीक र बेठिक भए बेठिक भन्नुहोस् ।

१. स्कुलमा खाजा पाइदैन ।

२. स्कुलमा खेल्न पाइन्छ ।

३. घण्टी बजेपछि छुट्टी हुन्छ ।

४. भोलि फेरि स्कुल जानु पर्छ ।

ङ)   तपाईंले जानेको एउटा बालगीत साथीलाई सुनाउनुहोस् र सबै साथीहरु मिलेर गीत गाउनुहोस् ।

परियोजना कार्य

तपाइँको विद्यालयमा फूलबारी छ कि छैन ? फूलबारी छैन भने आफ्ना शिक्षकसँग गएर शुक्रबार फूलबारी निर्माण गर्नुहोस् । फूलबारीमा फूल रोपेपछि बार बार्ने, गोड्ने र पानी लगाउने गर्नुहोस् ।

पाठ ११

मलाई मनपर्ने चाड

तलका चित्र हेरेर के भइरहेको छलफल गर्नुहोस्:

तलको अनुच्छेद पढी त्यस पछि दिइएका कृयाकलापहरु गर्नुहोस् :

मेरो नाम फुरी लामा हो । म कक्षा १ मा पढ्छु । मेरो गाउँ सिद्धिचरण नगरपालिकामा पर्दछ । मेरो गाउँमा धेरै चाडपर्वहरु मनाइन्छ । जस्तै दशै, तिहार, ल्होसार, उधौली, उभौली, होली आदि । तर मलाई मनपर्ने चाड चाहीँ ल्होसार हो । यो पर्वमा म भाइ, बहिनी र दिदी नयाँ कपडा लगाएर मामाघर जान्छौँ । शेर्पा पोसाक लगाएर सबै साथीहरु जम्मा भएर नाचगान गर्दछौँ र विभिन्न परिकारहरु बनाएर खाने गर्दछौँ ।

खाली ठाँउ भर्नुहोस् :

क) मेरो नाम .... हो ।

ख) फुरी लामा कक्षा .... पढ्नुहुन्छ ।

ग) फुरीको घरमा ....जना हुनुहुन्छ ।

घ) फुरीलाई सबैभन्दा मनपर्ने पर्व ....हो ।

ङ) फुरीलाई मन पर्ने खाना ....हो ।

उत्तर भन्नुहोस

क) तपाइँलाई कुन कुन चाड मन पर्छ ?

ख) तपाइँले मनाउने चाडमा के के गरिन्छ ?

ग) तपाइँलाई मन पर्ने चाडमा के के खाने गरिन्छ ?

यी अक्षर माथि लेख्नुहोस्

ल्होसार ल्होसार ल्होसार

ल्होसार ल्होसार ल्होसार

ल्होसार ल्होसार ल्होसार

ल्होसार ल्होसार ल्होसार

पाठ १२

देउसीरेको मादल

तलका चित्रहरुका बारेमा छलफल गर्नुहोस् ।

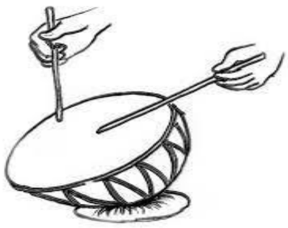

तल दिइएको कविता पढेर त्यसपछि आउने कृयाकलाप गर्नुहोस्:

हेर न साथी त्यो डाँडा काँडा
के बाक्लो बादल,
कसको सीप होला,
तिहार आयो, बजाउन मादल ।

रीताको भाई, सीताको
गोपाल र म पनि,
भाइ टीका लगाई बाँसुरी बजाई
देउसीरे खेल्न जाउँ ।

देउसीरे आए फुलमाला लगाई
मादल बजाउँदै
घरवेटी बा र घरवेटी आमा हेर्दैछन् रमाउदै ।
आउनुहोस् हामी सबैले खेलौ देउसिरे गाउँदै

क्रियाकलाप

क) तिहार भन्दा अरू तपाईँलाई मन पर्ने चाड कुन हो ?

ख) तपाईं तिहारमा के के गर्नुहुन्छ ? लेख्नुहोस् ।

तपाईँलाई मन पर्ने बजाको चित्र कोरी रङ भर्नुहोस् ।

पाठ १३

हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरू १

तल ठाउँहरु बारे साथीहरुसँग कुराकानी गर्नुहोस् :

दिइएको पाठयांश पढेर त्यसपछि आउने कृयाकलापहरु गर्नुहोस्ः

आज घुम्न कहाँ जाने ?
ओखलढुंगा
कस्तो छ ?
कति राम्रो राम्रो
अरु के छ ?
कविको प्रतिमा
कुन कविको
युगकविको
युगकविको नाम के हो ?
युगकवि सिद्धिचरण श्रेष्ठ हो

उत्तर भन्नुहोस्

क) चित्रमा के के छन् ?
ख) यो कसको चित्र हो ? बताउने प्रयास गर्नुहोस् ?
ग) तपाइँले ओखलढुंगा देख्नुभएको छ कि छैन ?
घ) तपाइँका गाउँमा राम्रा–राम्रा कुरा के के छन् ?

यु ग क वि
यु ग क वि
यु ग क वि

पाठ १४

हाम्रा पर्यटकीय स्थलहरु २

रमिलाले हेर्नु पर्ने सबै राम्रा कुरा सवितालाई बताइन् । सिद्धिचरण पार्क त हेऱ्यौँ । हाम्रो नगरपालिकामा अरु राम्रा राम्रा ठाउँ के के रहेछन् थाहा पाउँ है त ।

सिद्धिचरण पार्कबाट अझै अगाडि जाने हो भने श्रष्टा पार्क पुगिन्छ । तलुवामा जाँदाखेरी सून्दर दूधकोशी छ । कोशी त आबाजै नदिइ पो बग्छ त । सबै कोशीहरु अबाज नदिइ बग्छन् । अनि ठूलाछापमा जानुका गढी छ । रुम्जाटारमा त झन् के के हो के के । प्लेन बस्ने एयरपोर्ट छ, गुम्बा छ, संग्रहालय छ । कति कुरा पो छन् त । अनि बर्नालुमा पनि ठूलो मेला लाग्ने मन्दिर छ गणेश कुण्ड । ठाडे बजारमा कति ठूलो कोइरे मूला बनाएको छ । जानु पर्छ र पो देखिन्छ । हगि !

जोडा मिलाउनुहोस्

ठाडेको कोइरे मूला

दूधकोशी

श्रष्टा पार्क

प्लेन

परियोजना कार्य

तल दिइएको प्लेनको चित्रमा रङ भर्नुहोस् ।

हाम्रा रीतिरिवाज

यी चित्रहरु हेर्नुहोस् र तिनीहरुबारे साथीहरुसँग छलफल गर्नुहोस् ।

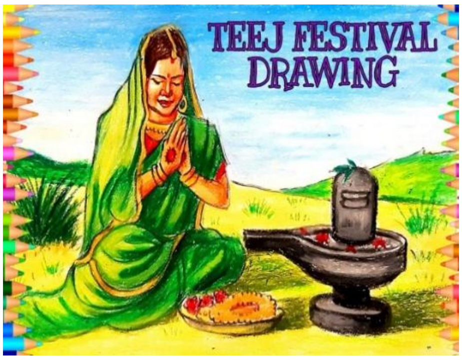

तलको पाठ्यांस पढेर दिइएका कृयाकलापहरु गर्नुहोस् ।

हाम्रो गाउँमा धेरै धर्म मान्ने मानिसहरु बस्छन् । उनीहरु आ-आफ्नो धर्म अनुसारका चाड पर्वहरु मनाउने गर्छन । हिन्दूहरु दशै, तिहार, तिज, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी मान्दछन् । तिजमा महिलाहरु ब्रत बस्छन् । दशैँमा मान्यजनको हातबाट टीका लगाउने र आशिस लिने गरिन्छ । तिहारमा दिदी बहिनीले दाजुभाइलाई रङ्गीन टीका र फूलमाला लगाइ दिने गर्छन् । लाखे नाच नेवार समुदायले मनाउने गर्दछन् । लाखेमा मानिसहरु मखुण्डो लगाएर बजार बजारमा नाच्दछन् ।

बौद्ध धर्म मान्नेहरु उधौली, उभौली, ल्होसार आदि मान्दछन् । उनीहरु बुद्धको पूजा गर्न गुम्बामा जान्छन् । इस्लाम धर्माबलम्बीहरु इद् मान्दछन् । त्यसैगरी इसाइहरु किसमस मनाउँछन् ।

पालैपालो उत्तर भन्नुहोस् ।

क) तपाईँले तिज मनाउनुभएको छ कि छैन ?

ख तपाईँलाई कुन चाड मनपर्छ ?

ग गुम्बामा कुन धर्मालम्बीहरु जान्छन् ?

ठीक भए ठीक र बेठिक भए वेठिक भन्नुहोस् ।

क. हामी तिहारमा देउसी भैलो खेल्छौ ।

ख. शेर्पा जातिले सोनाम ल्होसार मनाउँछन् ।

परियोजना कार्य

क) तपाईँलाई मन पर्ने चाड कुन हो त्यसमा तपाइँ के के गर्नुहुन्छ भन्नुहोस् ।

ख) शिक्षक साथी, कक्षामा नानीहरुसँग धेरै छलफल गर्नुहोस् जसले गर्दा उनीहरु आफ्नो क्षेत्रमा मनाइने संस्कार, पर्व, र तीर्थस्थलहरुका नाम भन्न सक्नेछन् ।

तलदिएका चित्रहरुमा मिल्ने चित्रको जोडा मिलाउनुहोस् ।

तिजको चित्र

गुम्बा

मन्दिर

ब्रतबन्ध

विवाह

५. तलदिएको प्रश्नहरुको उत्तर भन्नुहोस् ।

क) महिलाहरुले मनाउने मुख्य पर्व कुन हो ?

ख) लाखेनाच कुन जातिले नाच्दछ ?

ग) हाम्रा रमाइला ३ चाडपर्वको नाम भन्नुहोस

६. तल दिइएका वाजाहरुको नाम भन्नुहोस ।

चित्र	नाम
क)	....
ख)	....
ग)	....
घ)	....
ङ)	....

पाठ १६

स्थानीय भाषा

१. गीत गाऔँ

मगरजाति मगर भाषा, ब्राम्हण बोल्छन् खस ।
तामाङ बोल्छन् तामाङ भाषा, यसैमा छ रस ॥
शेर्पा बोल्छन शेर्पा भाषा, किराँतीको राई ।
सबैले बोल्छन् आफ्नो भाषा सबै दाजुभाइ ॥

२. तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस् ।

क) तपाइँको भाषा कुन हो ?

ख) तपाइँले बोल्ने भाषामा पानीलाई के भनिन्छ ?

ग) तपाइँलाई मन पर्ने भाषा कुन हो ?

घ) तपाइँ बसेको छिमेकमा कुन भाषा बोल्ने मानिहरु बढी बसोबास गरेका छन् ?

ङ) राईले बोल्ने भाषालाई के भनिन्छ ?

३. छलफल गर्नुहोस ।

क) हाम्रो छरछिमेक र घर गाउँमा कतिवटा भाषा बोल्ने व्यक्तिहरु छन् ? भन्नुहोस ।

ख) नेवारले बोल्ने भाषालाई के भनिन्छ ?

ग) विवाहलाई तामाङ भाषामा के भनिन्छ ?

घ) पानीलाई मगर भाषामा के भनिन्छ ?

ङ) हजुरबुबालाई राई भाषामा के भनिन्छ ?

४. ठीक भए (✓) र बेठिक भए (x) चिन्ह लेख्नुहोस ।

क) ब्राम्हणले बोल्ने भाषा खस भाषा हो ।

ख) मगर भाषामा पानीलाई ब्रेलसाङ्ग भनिन्छ ।

ग) कुनै गाउँमा एउटा मात्र भाषा बोल्ने मानिसहरु पाईन्छ ।

घ) राई र तामाङ्गको भाषा नेपाली हो ।

ङ) हामी सवै शेर्पा भाषा बोल्छौ ।

५ तलका शब्दहरुलाई कापीमा सार्नुहोस ।

भाषा	खस	सेर्पा	तामाङ्ग	नेवार
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....

पाठ १७

हाम्रो भेषभूषा

यी मानिसहरुले लगाएका कपडा र गहनाहरुको बारेमा छलफल गर्नुहोस्

१) तलका प्रश्नहरुको जवाफ दिनुहोस ।

क) तपाईको घर परिवारका सदस्यहरुले लगाउने कपडाको नाम भन्नुहोस ?

ख) तपाईको घरमा पूरुषले कुन कुन कपडा लगाउनुहुन्छ ?

ग) तपाईको घरमा महिलाले लगाउने कपडाहरुको नाम भन्नुहोस् ।

घ) तिज पर्वमा आमा कुन कुन गहना लगाउनु हुन्छ ?

ङ) शेर्पाले कस्तो पहिरन लगाउँछन् ?

च) बक्खु कुन जातिको पोसाक हो ?

छ) नेवार जातिको पोसाकको रङ कस्तो हुन्छ ?

२) चित्र हेरेर लाखे नाचको चित्रमा ठिक चिन्ह लगाउनुहोस् ।

३) भाङग्रा गुरुङ्गले लगाउने विशेष कपडा हो । तलको चित्र हेरेर छलफल गर्नुहोस् ।

४) तल दिइएका गरगहनाहरु तपाईको घरपरिवारमा क-कसले लगानुहुन्छ । भन्नुहोस् ।

सिक्री औठी शिरबन्दी मुन्द्री फुली ब्रासलेट

५) उस्तै शब्दहरुको जोडा मिलाउनु होस् ।

शब्द	**शब्द**
जनै	जनै
जामा	पगरी
पगरी	दौरा
आङगी	आङगी
दौरा	जामा

६. तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस ।

क) अनुहारमा मखुण्डो, टाउकोमा चम्बर, शरीरमा जामा लगाएर नाच्ने मारुनी कुन जातीको चलनमा छ ।

ख) कुन जातको मानिसले बक्खु लगाउछन् ?

ङ) गुरुङ जातिले लगाउने एउटा कपडा भन्नुहोस् ।

७. दिइएका शब्दहरु कापीमा सार्नुहोस् ।

क) तिलहरी ख) आङ्गी ग) जनै घ) सिक्री ङ) फुली

पाठ १८

हाम्रा उत्सवहरू

१. ल सबैले यो गीत गाऔँ ।

जन्म भएको वर्ष दिनमा जन्मोत्सव पर्छ ।
राम्रो लाउनु मीठो खानु समयमा पर्छ ।
तिहारमा देउसी भैलो घरघरमा गाईने ।
संस्कृति यो जोगाउन उत्सव पर्व चाहिने ॥
चण्डि नाचमा राई नाच्ने सङ्क्रान्तिमा मगर ।
आफ्नो पर्व, आफ्नो उत्सव कस्ले भन्छ नगर ॥
ल्होसारमा तामाङ, सेर्पा, गुरुङ पनि भनौँ ।
दशैं पर्व मनाउन पन्ध्र दिन गनौँ ।

२. दिएको चित्र हेरेर महोत्सवको नाम भन्नुहोस ।

क)

ख)

ग)

घ)

ङ)

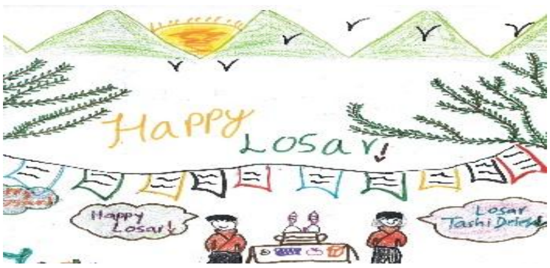

३) तलका प्रश्नहरुको उत्तर भन्नुहोस ।

क) तपाइँको जन्मदिन कहिले पर्छ ?

ख) तपाइँको विद्यालयको जन्मदिन भन्नुहोस ।

ग) तपाईको जन्मोत्सवमा के गर्नु हुन्छ ?

घ) देउसी भैले कहिले खेलिन्छ ?

ङ) ल्होसार कुन कुन जातले मनाउने पर्व हो ?

४) दिएको वाक्य ठीक भए ठीक र वेठिक भए वेठिक भन्नुहोस ।

क) तिहारमा देउसी भैलो खेलिन्छ ।

ख) हामी दशैमा मान्यजनबाट टीका जमरा लिन्छौं ।

ग) तामाङ जातिको मुख्य पर्व तिहार हो ।

घ) राईले चण्डी नाच पर्व विशेष मनाउने गर्दछन् ।

ङ) सेर्पा जातिले सोनाम ल्होसार मनाउछन् ।

५) दिएका उपयुक्त विकल्प अगाडिको कोठामा (√) ठीक चिन्ह लगाउनुहोस् ।

क) कुनै व्यक्ति जन्मेको दिनमा .... पर्छ ।

अ) देउसी भैलो   आ) ल्होसार   इ) चण्डी नाच

ई) जन्मोत्सव

ख) दशै .... मनाइने पर्व हो ।

अ) ५ दिन   आ) १० दिन   इ) १५ दिन   ई) २० दिन

ग) तिहारमा फुलमाला र टीका लगाएपछि घरघरमा ....
खेलिन्छ ।

अ) देउसी आ) लुडो इ) लङ्गुर वुर्जा ई) चेस

घ) .... फुलौरा, खिचडी पकइन्छ ।

अ) माघे संक्रान्तिमा आ) साउने संक्रान्तिमा इ) बैशाखे पूर्णिमामा ई) जन्मदिनमा

ङ) गुरुङ जातिको ल्होसार पर्वलाई .... ल्होसार भनिन्छ ।

अ) तमु आ) सोनाम इ) ग्याल्पो ई) गुरुङ

६) तल दिएका शब्दहरु शुद्धसँग कापिमा सार्नुहोस् ।

क) महोत्सव ख) उत्सव ग) खुसि

घ) रमाईलो ङ) पर्व

पाठ-१९

हाम्रा पेशाहरू

चित्रमा हेरेर कक्षमा छलफल गर्नुहोस्

तलको पाठ पढेर त्यस पछि आउने कृयाकलापहरु गर्नुहोस् ।

हाम्रो वरपर धेरैथरीका काम गर्ने मानिस छन् । कसैले खेतबारीमा काम गर्छन, कसैले गाडी चलउँछन्, कोही बेपार गर्छन् । धेरै मानिसहरु शिक्षण पेशामा पनि लागेका छन् । सबैले आ-आफ्नो काम गर्छन् । काम गर्नलाई हामीलाई ज्ञान र सीप चाहिन्छ ।

तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस्

क) तपाईंले के के काम गरेका देख्नु भएको छ ?

ख) तपाईंको घरमा ककसले के के काम गर्नुहुन्छ ?

ग) तपाईंलाई कुन काम गरेको हेर्न मन पर्छ ?

तलको चित्रमा के के काम गरेको देख्नुहुन्छ छलफल गर्नुहोस् ।